

م.ع. صابر

هوپ هوپ نامه

آذربایجان دولت نشریاتی
باکی آذرنشر ۱۹۶۲

نشر ياتقان

ميرزا علي اكبر صابرگ «هوب هوب نامه» سى شاعرگ وفاتندان
صوگرا دغه لرله نشر ايدلميشدير. بو نشرلرگ ايجر سنده ان مكملى
مرحوم حبيب صمدزاده نك حاضر لاديشى ۱۹۴۸-نجى ايل نشردير.
اودرگه، همين نشر بو كتاب ايجون اساس گوتورولموش و اونون
ترتيب پرئىمى ده ساخلانيلميشدير.

شاعرگ منظوم اثرلرني و مکتوبلارني احاطه ايدن بو كتاب چاپا
حاضر لانا ركن بوتون متن (المك مبعلىرلى هلهيك معلوم اولمايان بير نيچه
شعر استنا ايدلمكله) بيرنجى دفعه نشر اولدوغو غزيت و ژورنال لاردا كى
متن لرله، همجنن «هوب هوب نامه» نك ايلك اوج نشرى ايله توتوشدورولموش،
كچميش نشرلرده كى بير صيردا تحريفلر اصلاح ايدلميش، هاييله خاربه
مخصوص اولمايان، لاکن «هوب هوب نامه» نك مختلف نشرلرته سهواً
داخل ايدلميش بير نيچه ساتيرا كتابدان چيخارلميشدير.

بو كتاب «هوب هوب نامه» نك عرب القباسى ايله چيخان ياشنجى
نشرىدير. كچميش نشرلرله تائيش اولانلار باخشى بيلرلرگه، اولاردا
و ايله جده صابرگ مختلف غزيت و ژورناللاردا ايلك دغه نشر ايدلميش
شعرلرئنده واحد اورفوراقيا پرئىمىنه رعيت ايدلمه ميشدير. بوتون بير
سببى ده عرب القباسيله عىنى سوزون بعضاً نيچه جور يازلماسيندان ايردلى
كلمه ميشدير. بو نشرده «هوب هوب نامه» نك ايلك مكل نشرينك
(۱۹۲۲-نجى ايله على اسكندر جعفرزاده طرفندن حاضر لانميشدير)
اورفوراقياسى اساساً ساخلانيلميش و ممكن قدر واحد اورفوراقيا
پرئىمىنه رعيت ايدلمه ميشدير.

«هوب هوب نامه» نك بوندان اولكى نشرلرئنده بير چوخ شعرلر
باشليقسيز گتميش و با ترتيب چى طرفندن شعرلرله شرطى باشليقلار
قويولموشدور. بو نشرده المك مبعلىرله گيدن باشليقلار بريا ايدلميش،

ترتيب ايدنى
حميد محمد زاده

ره داقتورى
عباس زمانوف

رسامى
نجفعلى اسماعيلوف

باشلیغی اولمایان اثرلره ایلک مصراعدان بیر و یا بیر نیچه سوز، بعضاً بوتون مصراع و یا شعرین ردیفی باشلیق کیمی ویرلمیشدیر. بوندان علاوه، کتابین مندرجاتدا هر بیر شعرین ایلک مصراعی باشلیقدان صوگرا یازیلیمیشدیر. بو ایسه اوخوجولار طرفندن شعرین تاپیلما سینی آسانلاشدیرماق مقصدله ایدلیمیشدیر.

معین تاریخی حادثه لره اشاره ایدیلن مصراعلارین و آدلارین اوزرینده اولدوز علامتی قویولوب، کتابین صوگوندا مختصر ایضاحلار ویرلمیشدیر.

میرزا علی اکبر صابر

شاعرم، عصریمک آینه سی بم.

صابر.

آذربایجان خلقینیک بو یوک شاعری، میرزا علی اکبر طاهرزاده صابر ۱۸۶۲-نجی ایل مای آیینک ۳۰-دا شمشاخ شهربنده دکانچی عائله سینده آنادان اولموشدور. اونون آناسی مشهدی زین العابدین و آناسی سلطنت خانم صوگ درجه دیندار ایدیلر. اونلار علی اکبره هله لاپ کیچیک باشلاریندان اوروچ توندورور، نماز قیلدیریر، بالاچا اوشاغا دیروش پاتاری کیدیریر، اونا دینی شعرلر اوگره دیردیلر.

سکیز یاشینا چاتان کیمی، آناسی مشهدی زین العابدین کیچیک علی اکبری محله لرینده اولان ملا مکتبینه قویدی. او زمان بو مکتبلرده اوشاقلار آنجاق قرآنی چیخیدقدان صوگرا اللربنه قلم آلیب یازی یازا بیلردیلر. علی اکبر همین فانونی یوزدوغی ایچون ملا اوننی فلققه به سالیب دوگموشدی. صابر ایلک شعرینده بو آجی حادثه نی بیله قلمه آلمیشدیر:

توندوم اوروجی ایرمضاندا،

قالدی ایکی کوزهریم قازاندا،

ملام دا دوگور یازی یازاندا...^۱

صابرک ملا مکتبینه اوخوماسی اوزون سورمور. صوگرا او، زمانه سینک بو یوک شاعری حاجی سید عظیم شیروانینیک (۱۸۳۵-۱۸۸۸) آجیدیفی اصول جدید مکتبینه داخل اولور.

سید عظیمک مکتبی او زمانکی ملاخانلاردان اساسلی صورتده فرقله تیردی. بورادا دنیوی علملر تدریس ایدیلر، اوشاقلار حصیر اوزرینده

^(۱) شعرین املاسی کیچیک صابرک یازدیفی کیمی ویریلر.

دبزلری اوستونده دگل، اسکمالاردا اوتورور، عرب، فارس دبزلری ایله یاناشی، آذربایجان و روس دبزلرینده اوگره نبردیلر.

صاریک بر شاعر کیمی بیشمه سینده سید عظیمک مکتبینگ مهم رولی اولموشدور. بیله که، اوز شاگردینده شاعرلیک استعدادینگ اولدوغونی حس ایدن سید عظیم، مکتبه کلدیگی ایلمک گولردن اعتبارا، صایره اوجدان شعرلر اوختدورور. فارس دبزلندن منظوم ترجمه لر تاشیریر، اونون بو ساحه ده کی باجاریغنی انکشاف ایتدیرمگه جالشیردی. مکتبلی صاریک او زمان ایتدیگی ترجمه لردن بلگر بیری کلب میزه چاتمیشدیر. اودا سعدی تک «کستان» گدان ترجمه ایتدیگی آشاغیداککی بارچادیر:

گوردوم نیچه دسته تازه گلر
باغلانیش ایدی گناه ایلم تر.
دیدیم: نه اولور گیاه ناجیز
تا آکاشه گل صفنده عزیز.
اوت آغلابارق دیدی: اوتور، سن،
صحبت ایله یوم غمیم گوتور سن.
غالیلر ایدرمی ترک صحبت؟
حال آنکه اولاردا وار سخاوت.

بالاجا صابر مکتبدن کنار وقتلرنی ده مطالعه به، شعر یازماغا صرف ایدیر، اوز شعرلرنی سلیقه ایله داتره کورچورودی. بو ایسه آتاسینگ خوشونا کلمیردی. آتاسی بیله حساب ایدردی که، اوغلونوگ آلدیغی تحصیل آرتیق کفایتدیر، او، دکاندا اوتورمالی، کسب کارلیقلا، اولورله مشغول اولمالیدیر. بونا گوره ده اوغلونا برک آجیغی توتومش، حتی بیر کون اونون شعر دقترنی الیندن آلیب جیرمیشدی. آتاسینگ بو حرکتلریندن سارسیلان صابر آرتیق شماخیدا قالماق ایسته میب، باش گوتوروب قاچماغی قطع ایدیر و آشاغیداککی شعری یازیر:

من خلیل الله عصرم پدرم چون آذر،
سفر از بابل شیروان کنم انشالله.
گرچه او دفتر اشعار مرا پاره نمود،
وصله باطمین درافشان کنم انشالله.

(۱) ترجمه سی: من عصرمگ خلیل اللهیم، آتام ایسه آذر کیمی دیرم انشالله، شیروانک بابلیندن سفر ایدرم. او منیم شعر دقتربنی جیردینسا، من در ساجان طبعیمه، انشالله، اونی بیتمیشدیرم.

چوخ کیچمه دن او بیله ده ایدیر: آتاسیندان خبرسینز، مشیده گیدن بیر کاروانا قوشولوب شماخینی ترک ایدیر. لاکن آتاسی بوندان تیز خبر تروتوب اونی گیری قاپتاریر. صاریک اودن قاچماسی آتاسینگ کوزونی قورخودور، بوندان صوگر او، اوز اوغلی ایله احتیاطلی رفتار ایدیر، اونون اوخوماغینا، شعر یازماغینا مانع اولمور.

بیله لیکه، صابر اوزونی نسبتا سربست حس ایدیر، اوخوریور، یگی یگی شعرلر یازیر. عباس صحیحک دیدیگی کیمی، شهرده «...نمکی دانشمائی، شوخ، ظریف و حاضر جوابلیغی سببندن آز زماندا علما و اعیانک یاندا معروف و مشهور اولور و عومک محبتینی جلب ایدیر».

سید عظیم اوز شاگردینگک بارادجیلیق طابعینی دقتیز بوراخمیر، اونون مرفیتلرینه اور کدن سربیزیر، هر دن اونی اوزی ایله برابر مجلسلرده آپاریدی. بیر گون سید عظیمک دوستلاریندان بیری سفردن قایدیمیش. سید اونک گوروشونه گیدرکن صابری ده اوزی ایله برابر آپاریر، ایو حاجبی چم دانیندان اون ایمو چمخاراب ایکسینی سیده، بیری ایسه صابره ویریب، بیر شعر سوله «سنی رجا ایتدیکه، او، بدا هتا آشاغیداککی بیتی سروله میشدیر:

خمس شرابی سیده ساقی ویروب دیدی:
صار فقیردیر، بتر آنجاق زکات اوکما.

صابر اوز ملامینگک غزللرینه نظیره لرده یازاردی. بیر دفعه او، سید عظیمک:

ایمه، یلیرم، فتنه دوران اولاجاقسان،
ای قاشی هلالیم، مه تابان اولاجاقسان.

بیتی ایله باشلانان غزلیه یازدیغی نظیره نی سفرده اولان معلمینه گوندرمیشدی. همین نظیره سیدرک صوگ درجه خوشونا کلدیگی ایچون او، نظامینگک «خمسه» سین اوز سوبعلی شاگردینه هدیه گوندرمیش و اونا بیله بیر صمیمی جواب یازمیشدی:

«نوردیدم صابرا غزلتمک بیرینه یازدیغک ملخ و شیرین جواب چوخ خوشوما گلدی. حاضرذا باشقا بیر شیئه گمانیم اولمادیمندان همین کتایی سگه صله گوندریرم. یادگار اوستادانم اولماق شرطه قبول ایدسگز و شاعرلیکده ترقی ایتمه گری آرزو ایدیرم».

۱۸۸۴-نجی ایلهده صابر سیاحنه چیخیر و بو مناسبله آشاغیداکي
قلمه‌نی یازیر:

صابر شیداکه، ترک شهر شیروان ایلمدی،
بلبله بگردی کیم، میل گلستان ایلمدی.
مین اوچ یوز برده هرزدن سورا میمون ایلی،
آخر شوالده عزم خراسان ایلمدی.

اوزون مدت او، سمرقند، بخارا، خراسان، سبزوار، تیشابور،
همدان و سائر شهرلری سیاحت ایتیش و هیچ شبهه‌سیز که، بو سیاحت
کله‌جکین داهی شاعرینه جوخ بویوک تأثیر گوسترمیشدیر،
سیاحتدن قایدیب دوغما شهری شماخیدا ساکن اولدوقدان سوگرا
صابر ایوله‌تیر، اون بش ایلمن عرضینده اونون سکیز قیزی و بیر
اولغی اولور.

بویوک بیر عائله‌نی صابون بیشریب ساتماقلا تأمین اییدن صابر بو
زمان جوخ چنین بیر گذاران کیمچیردی. لاکن احتیاج کاوسی شاعرک
البابینی زنجیرله‌یه یلمیر.

روضه‌ده باش ویرنه ۱۹۰۵-نجی ایل انقلابندان سوگرا قلمیسه
و باکیدالی دبلرده عزیزتر، مجموعه‌لر نشره باشلاقدیدا صابر مطبوعات
عالمینده گورونور، اونون معنالی سائیرالاری، خصوصاً، شرقین بویوک
محرری جلیل محمدقلی‌زاده‌نگ نشر ایتدیگی مشهور «ملا نصرالدین»
ژورنالی صحیفه‌لرینده گنیش انتشار تاپیر، جوخ کیمجه‌دن هوب-هوبون
شهرنی آذربایجانک سرحدلرینی آدیپ، اورتا آسیایا، ایرانا، تورکویه
و باشقا اولکه‌لرده بابیلیر.

صابرک قدرتی بیر صنعتکار کیمی شهرت ناماسی هیچده اونون
وضعیتینی یاخشیرلشدیریر، عکسینه، داهادا آغیرلاشدیریر، شعرلرینیک
بیرینده، اوزونون یازدیگی کیمی، دیلی دوغری سوله‌لین شاعرین دشمنلری
چوخلیر، اونون آجی سائیراسیبک کسکین تنقید هدفلری اولان مرتجعلر
شاعره تکفیرلر یاغدرماقدان چکینمیرلر. او زمان شاعرک یاخین
دوستلاریندان بیرینه یازدیگی مکتوبدا او، اوز آجیناچاقلی وضعیتیندن
بیله شکایتله‌نیردی:

«داهایا طایتم طاق و صبرم باشه گلوبدر، یوسف کبی اخوان
انده اسیر قالشام. برسی سیلی ایله یوزیده اورور، آغوش محبت
آچوب او برسی طرفه یونلدیکده یوموروغین باشیمه زوللیور. آندان

روگردان اولوب، باشقاسینه متوجه اولدینده دوشمن ایتلیور، آغزیه اورور،
اوسا داک چویرنده دگرگی دالمدان اورور، آغزی اوسته بقیلورم.
حالمه فنا... گذرانیم بر عملی فاجعه منزله‌سنده‌دیر. بر داهایا شماخیده
قالماغه تاب و توانیم قالموبدر... عاجزانه استدعا ایدیرم، بوندان آرتق
بشم بوراده قاتورقا جزاسینه محکوم اولوب قالماغیمه راضی اولمیه‌سکیز».
معارف‌رور ضیالارنگ سعیمی نتیجه‌سینده صابر باکیدایا معاملیک بری
آلماغا موفق اولور، ۱۹۱۰-نجی ایلیک اولینده شماخیدان کوچوب
بالاخانی‌دا معلولیکه باشلایر.

باکی محیطی، قلمه حرکاتی ایله باخندان تاشلیق صابرک یارادیجیلرینا
مثبت تأثیر گوسترمه یلمزدی. باکیدایا یاشادیگی دور صابر یارادیجیلرینیک
ان محصولدار دورودور. شاعر بالاخانی‌دا معلولیک ایتدیگی زمان قلمیسه
چیخان «ملا نصرالدین» ژورنالیندا اشتراکینی ضعیفتمه‌دن دوام ایتدیریر،
همده باکی مطبوعاتیندا فعال چیخیشلار ایتدیردی. او، ادبی ارنگ
مهم بیر حصه‌سینی تشکیل اییدن نازرانه‌لرینیک، دیمک اولارکه، هامیسینی
باکیدایا یاشادیگی ایلهده یازیب یازماشیدیر.

آغیر گذران، بوتون حیاتی بوی اونی بیر کابوس کیمی تعقیب
ایندن مادی-معنوی سختینی، کرکین ذهنی امک صابرک صحیفنی
سارستیمیشدی. ۱۹۱۰-نجی ایلیک صوگ آیلاریندا شاعر قارا جگر
خسته‌لیکینه توتولور، بو خسته‌لیک شاعرک اوسوزدا محکم اولمانان
بدنینی اوزوب ضعیفله‌دیر. بو زمان شاعر باکیدان شماخیداکي دوستلارینا
کوندردیکی مکتوبدا اوز خسته‌لیکینی بیله خبر ویریردی:

عارض غم‌لر بئندن اورده گیم شیشمیش ایلی،
ظن ایدردیم ایله‌جکدیر اونا چاره جگریم.
بخت منجوسمه یاخ، من بو تمنادا ایکن
باشلادی شیشمه ایندی اوزی قاره جگریم.

۱۹۱۱-نجی ایلیک صوگلاریندا صابرک خسته‌لیکی کسکینله‌شیر،
او، معلولیک بوراخماق مجبورینده قالیر. شماخیدا کوچمه‌لی
اولور. شماخیدا شاعرک وضعیتینی آغیرلاشیر، حیاتی تهله
قارشیمیندا قالیر. بونا گوره او، ۱۹۱۱-نجی ایلیک فیروال آیندا معالجه
ایچون قلمیسه گیدیر. «ملا نصرالدین» اداره‌سینیک کومکله شهرین اگ
یاخشای حکیملری اونی معالجه ایدیرلر. حکیملر اوپراسییا اولونماغی
مصلاحت گورورلر، لاکن شاعر بونا راضی‌لیق ویرمیر. قلمیسن دوستی

